

dr hab. Andrzej Śmiałek

dziedzina: sztuki plastyczne
dyscyplina: sztuki projektowe
Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie;
Wydział Form Przemysłowych
Dnia 17.01.2019

Recenzja rozprawy doktorskiej, dorobku projektowego oraz osiągnięć mgr Jacka Ryńa.

Sporządzona na zlecenie Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuk plastycznych, dyscyplinie artystycznej: sztuki projektowe.

Recenzję sporządzono na podstawie następujących dokumentów:

1. Rozprawy doktorskiej pod tytułem: „Specjalistyczne projektowanie partycypacyjne (co-design)” uzupełnionej podtytułem: „Dobieranie odpowiednich metod pozyskiwania danych o i od odbiorcy we wstępnych fazach procesu projektowego w zależności od uwarunkowań, w jakich projekt wzorniczy jest przeprowadzany”.
2. Portfolio zawierające prezentację 31 projektów wykonanych po uzyskaniu (w 2010 roku) przez doktoranta tytułu magistra sztuki oraz projekty studenckie (semestralne i dyplomowe), zrealizowane w latach 2012 - 2018 w Pracowni Projektowania Produktu prowadzonej przez prof. Jarosława Szymańskiego, gdzie doktorant jest asystentem.
3. CV z najważniejszymi informacjami o doktorancie.

Podstawowe informacje o doktorancie

Jacek Ryń jest absolwentem Wydziału Architektury Wnętrz i Wzornictwa Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku. Tytuł magistra sztuki uzyskał w październiku 2010 roku. W 2009 roku przez 6 miesięcy przebywał na stypendium Socrates Erasmus w Design Academy Eindhoven gdzie studiował na wydziale Man & Activity. Od października 2008 prowadzi wspólnie z Pauliną Ryń pracownię projektową *razy2.pl*, w której zrealizował projekty dla wielu często odległych od siebie branż m.in: motoryzacji, budownictwa, wyposażenia wnętrz, rehabilitacji.

Od lipca 2007 pracuje jako projektant w firmie Terma sp. z o.o., gdzie zajmuje się projektowaniem grzejników oraz urządzeń medycznych. Był współzałożycielem Pomorskiego Stowarzyszenia Projektantów *PoCoTo*, w ramach którego organizował różnego rodzaju warsztaty i akcje skierowane do mieszkańców trójmiasta. Jacek Ryń od lutego 2012 jest asystentem w Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, gdzie prowadzi zajęcia ze studentami na Wydziale Architektury Wnętrz i Wzornictwa w pracowni Projektowania Produktu Autorskiego. Jest więc aktywnym projektantem wzornictwa i pedagogiem, jak

również popularyzatorem wzornictwa. Dają temu wyraz wystawy, akcje oraz warsztaty których doktorant jest współorganizatorem lub uczestnikiem.

Przedstawione do oceny materiały świadczą o wszechstronności projektowej doktoranta. Jego doświadczenia i kompetencje obejmują różne obszary wzornictwa - począwszy od projektowania produktu przez wystawiennictwo, projektowanie aktywizujące i partycypacyjne, aż po projektowanie systemów. Większość prezentowanych w portfolio projektów cechuje wysoka jakość wzornicza, funkcjonalność oraz adekwatność, a niewątpliwym atutem prezentowanego w portfolio dorobku jest fakt, że prawie wszystkie prezentowane rozwiązania zostały wdrożone. Autor daje tym samym dowód, że celem projektowania jest dostarczenie użytkownikom skutecznych rozwiązań, a nie zaspokojenie własnej ekspresji twórczej. Na uznanie zasługuje także różnorodność podejmowanych zadań. Jacek Ryń specjalizuje się w projektowaniu produktu, jednak duża ilość projektów realizowanych w innych obszarach wzornictwa dowodzi jego zawodowej wszechstronności. Doktorant daje dowód wrażliwości na potrzeby użytkowników oraz przekonuje jak ważna jest świadomość komunikacji projektantów z lokalnymi społecznościami nawet jeśli zaproponowane przez niego rozwiązania budzą niekiedy wątpliwości co do ich estetyki (np. AD500 Stanowisko do testowania alternatorów samochodowych), funkcjonalności (ogród na lawecie), adekwatności użytych środków (grzejnik PLC). Są to jednak subiektywne wrażenia. Wiarygodne opinie na temat powyższych projektów należy formułować po zapoznaniu się z pełnym kontekstem ich powstawania, w odniesieniu do (m.in.) ograniczeń technologicznych, wytycznych producenta, celów projektu etc.

Przedstawiona do oceny dysertacja „Specjalistyczne projektowanie partycypacyjne (*co-design*)” opatrzona podtytułem: „Dobieranie odpowiednich metod pozyskiwania danych o i od odbiorcy we wstępnych fazach procesu projektowego w zależności od uwarunkowań w jakich projekt wzorniczy jest przeprowadzany” składa się z ośmiu rozdziałów. Dwa pierwsze zawierają syntetyczny opis metodologii projektowania oraz struktury procesu projektowego. Autor koncentruje się na relacjach zachodzących pomiędzy poszczególnymi interesariuszami projektu. Podkreśla również wagę metodyki w pozyskiwaniu informacji o użytkownikach i ich potrzebach. Szczególnie w kontekście relacji projektant-zleceniodawca. Opracowanie bazuje na wiedzy wypracowanej przez naukowców różnych dziedzin oraz na doświadczeniach autora wyniesionych z praktyki zawodowej. W rozdziale trzecim wprowadza się pojęcie *co-designu*, czyli włączania użytkowników w proces projektowy. Przykładem praktycznym do tego rozdziału jest „Studium projektowe pomocy dydaktycznych”, projekt badawczy realizowany w 1999 roku przez międzyuczelniany zespół badawczy Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Gdańskiego i Katedry Wzornictwa Przemysłowego gdańskiej ASP. Studium opisuje włączanie nauczycieli i uczniów w proces projektowania pomocy naukowych,

a zamiarem doktoranta jest pokazanie, że idea *co-designu* rozwijała się w Polsce zanim ten termin został zdefiniowany.

Kolejne rozdziały dysertacji zawierają opis metod projektowania partycypacyjnego bazujących na doświadczeniach praktyki komercyjnej oraz dydaktycznej doktoranta. Opisanie metody ilustrują studia przypadku prezentujące różne techniki pozyskiwania wiedzy o użytkownikach i ich potrzebach. Każdy rozdział zawiera podsumowanie, w którym autor wymienia istotne z punktu widzenia praktyki projektowej cechy opisywanej metody.

Wnioski wyciągnięte na podstawie prezentowanych w dysertacji studiów przypadku uzupełnia przeprowadzona wśród polskich projektantów ankieta pt. „Metody pozyskiwania danych o użytkownikach”. Zebrane w niej informacje dowodzą „iż wykorzystywanie metod współprojektowania z użytkownikami nie zawsze jest zasadne. Niemniej jednak to metody niezwykle cenne, chociaż kosztowne, czasochłonne i nie zawsze dające gwarancję sukcesu produktu i trafienia w 100% w potrzeby przyszłego użytkownika”.

Dysertacja dowodzi słuszności postawionej przez autora tezy, że: „Wykorzystywanie metod partycypacyjnych we wstępnym etapie procesu projektowego nie jest gwarantem opracowania trafnego rozwiązania projektowego, a tym bardziej udanego rynkowo produktu. Identyfikacja i poznanie odbiorców, również tych pośrednich są równie ważne, jeśli niekiedy nie ważniejsze aniżeli czerpanie wiedzy bezpośrednio od przyszłych użytkowników.” Na podstawie własnych doświadczeń wyniesionych z praktyki zawodowej uważam, że jest o teza zasadna. Różnicę widać szczególnie w dwóch obszarach projektowania: prospołecznym oraz rynkowym. W projektach prospołecznych, tam gdzie zachodzi głęboka interakcja pomiędzy użytkownikami, a cele projektu nie są związane bezpośrednio z sukcesem komercyjnym przedsięwzięcia, opisane przez autora metody mogą okazać się bezcenne. Jednak w projektach typowo komercyjnych, zwłaszcza realizowanych na zlecenie producentów oferujących wyroby masowe, gdzie liczy się przede wszystkim rynkowy sukces, ważniejsza i bardziej uzasadniona ekonomicznie jest identyfikacja wszystkich interesariuszy. Włączanie użytkowników w proces projektowy może okazać się stratą czasu, a nawet szkodliwe.

Dokonując całościowej oceny dysertacji doktorskiej pana Jacka Rynia uważam, że należy docenić spójność i klarowność przekazu, adekwatność przykładów oraz umiejętność syntetycznego spojrzenia na omawiany problem. Na uznanie zasługuje także zdolność doktoranta do wyciągania trafnych, często krytycznych wniosków będących wynikiem analizy kontekstów mających wpływ na podejmowanie decyzji projektowych. Równocześnie uważam także, że w omawianym opracowaniu brakuje zestawienia wszystkich omawianych metod i przypisania im obszarów projektowania lub rodzaju projektów w których mogą być wykorzystywane z najlepszym skutkiem. Ponadto forma opracowania wydaje się nieco archaiczna jak na koniec 2 dekady XXI wieku.

Niezależnie od powyższych drobnych uwag, pracę oceniam jednak wysoko. Jednym z wniosków zawartych w dysertacji jest postulat wprowadzenia do procesu kształcenia projektantów modułów dotyczących rozpoznawania potrzeb odbiorców. Uważam ten postulat za istotny. Umiejętność identyfikacji uwarunkowań przeprowadzenia procesu projektowego, odbiorców pośrednich i końcowych, a także rozsądne dobieranie metod analitycznych powinny znaleźć się w programach edukacyjnych rodzimych uczelni państwowych, podobnie jak ma to miejsce w renomowanych uczelniach na świecie.

Uważam, że recenzowana praca może stanowić podstawę do sformułowania programu kształcenia projektantów ww. zakresie. Opracowanie traktować należy jako zbiór informacji podstawowych, a zawarta w nim wiedza i informacje mogą być wykorzystane w praktyce, o ile zostanie opracowany zestaw narzędzi oraz ćwiczeń wspomagających trening opisanych metod. Narzędzia te powinny ułatwiać identyfikację i zrozumienie kontekstu projektu, sprzyjać odkrywaniu potrzeb wszystkich interesariuszy i użytkowników, a tam gdzie to uzasadnione, włączając przyszłych użytkowników w proces projektowy. Przystępując do powyżej opisanego zadania warto wziąć pod uwagę posłużenie się którąś z opisanych w dysertacji metod projektowania partycypacyjnego. Należy jednak użyć bardziej współczesnych technologii wymiany i gromadzenia informacji niż skrypt, albo książka.

Konkluzja

Pan Jacek Ryń wykazał że jest ukształtowanym zawodowo, samodzielnym projektantem, sprawnie poruszającym się w różnych dziedzinach projektowania. Zaprezentowana do recenzji praca doktorska dowodzi jego wysokich kompetencji zawodowych. Na uznanie zasługuje klarowność wyводу, umiejętność myślenia syntetycznego oraz zdolność do refleksji popartej adekwatnymi wnioskami.

Po zapoznaniu się z całością przedstawionej dokumentacji, stwierdzam że dorobek projektowy, oraz praca doktorska pt. „Specjalistyczne projektowanie partycypacyjne (CO-DESIGN)” uzupełnionej podtytułem: „Dobieranie odpowiednich metod pozyskiwania danych o i od odbiorcy we wstępnych fazach procesu projektowego w zależności od uwarunkowań, w jakich projekt wzorniczy jest przeprowadzany”, spełnia wymagania zawarte w art. 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 roku, nr 65, poz. 595 z późn. zm.).

Tym samym **popieram wniosek o nadanie panu Jackowi Ryniowi stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuk plastycznych, dyscyplinie sztuk projektowych.**

Andrzej Śmiałek

